KUBA BHALELI.

Siyapinda siyabacela ababhaleli be pepa ukuba baqapelisise, benze nje ngokucelwa kwabo:

1. Asiyamkeli indaba ekuluma kabi, eyenyelisayo, nejivaza omuny'umuntu.
2. Ababhaleli kuhle indaba yabo baboliloba 'hlangotini 'lunye lwepepa abaloba kulo.
3. Futi siyatanda ababhaleli balobe ngokucacile, inxa umuntu ehluleka ukuloba acacise kuhle abonxusa abakwaziyo bameneze.
4. Umuntu ongenzi nje ngalezinxuso, aze angezwa 'buhlungu inxashana ebona indaba yake ingangene 'pepeni.

Ipepa lo Hlanga.
August 7. 1903.

IZINCWADI ZE 'SINTU.

Ezazisweni zanamhla abafundi be pepa bofumanisa kukona isaziso nge 'zincwadi ezintya ze 'sintu. Kuyasijabulisa kakulu ngezikati zonke ukupata udaba olusuke luqondene nokukanyisa nokufundisa abantu. Siyatanda kakulu ukuba abatshumayeli nama kolwa akiti azame ngako konke anako ukutumela, atenge lezincwadi ezimenyezelwe epepeni ezilotywe ngu Mfundisi Goodwin M.A.,—indoda ehlakanipile, efundisiwe kakulu.

Kuyanengisa ukuti umuntu eye endhlini ka Nkulunkulu, eti pela uzakuxwa intshumayelo emnandi ye 'Zwi, 'kepa afike ajabhele kona asale esebuka ukuti ucitele isikati sake ezeni, ngokusuka umtshumayeli abhede nje angakwazi kahle ukucasisela isi Bhalo. Futi abantu bakiti ababazi ubu Kolwa ababufundile indhlela yabo nesisekelo sabo. Asihlonizi ke ngokuti lezinewadi—noma zilotywe ngesi Xosa nje— ziyakufunyanwa zilusizo olukulu ukuvula nigqendo yomtshumayeli nomuntu we bandhla oyakukalela ukuzifunda.

Noma Umfundisi Goodwin engumuntu we Tshetshe nje, noko siyetemba ukuba naba manye amabandhla bayakufumanisa ukuti ulobe nje ngendoda kuzo zonke izicasiselo zake. Koba sekuboneni komfundi afanele ukukuhlunga mayelana nemfundiso zobu banahla.

Sopinde sikulume ngenye incwadi---Ubomi Buka Kristu---ngokugcwele, kwelizayo ipepa. Namhla sidinge indawo.

EZE CHURCH.

Indaba yombango we Church, eb'isipambi kwe Bandhla le 'Zwe (Parliament), inqunyiwe okwokupela. Kute uba ingene ngo Lwesibili, kwakulunyiswana njengokwenziwa ezindabeni zonke: ukugcina kwaba amashumi amabili apikisene naba ishumi nesitupa (20 to 16) evotini: lase liyabalala ji abase Church of the Province of South Africa, lateta abase Church of England in Natal. KUHLE impela! Siyajabula ngoba isize yapela lendabakazi enkulu kakulu, ebis'ikataze ngokucasulayo kubo bonke abafisa ihlala-kahle ye 'zwe lakiti. Beku amshloni spindiwe ukupambana kwe Bandhla ekuyitona litanele ukwenza umfuziselo ofanele kubantu bonke.

Siyetemba ke manje ukuti okuz'osetyenziwa abapati balamabandhla amabili ngokudubuka pakati—ele Church of England nele Church of the Province— kuz'okwenza ukuba kupinde kuhlangowe.

INSA 'VUKELA.

Inkos'enkulu Edwadi VII obekade ehambele kwelase Ireland (pesheya) usenkile kulelo'zwe ukupin tela e England. Kube yinto enhle kakulu ukuya kwe Nkos'enkulu Edwadi lapo kulelo zwe ngoba abantu bakona iloku benomoyana ombana ngalo betanda ukwenza utali pakati ko Mbuso Ohlangenyo wase Britani ne Ireland. Kuyetembisa kakulu ukuya kwe Nkos'enkulu kona ngoba ifike yamkeleka ngobutoti obukulu kuzo zonke izindidi zabantu bakona. Esinye isikhulu sakona e Ireland ngokutokoziwa umoya wabantu bakubo omuhle sikipe imali e £50,000 sepana ngayo ukuba yake izi Bhedhlela ezoba sikumbuzo, esizukulwaneni, sako lokuhambela kuka "Kingi" e Ireland.

—o—

Ama Griquas akwa Adam Kok anemali ahlukaniselwa yona ngu Mbuso wa Pesheya esikatini lelo'zwe litatwa ama Ngisi. Imali leyo yanqunyelwa ekubeni ibe ngao £2.8s.9d ngendoda. Iminyaka ke isi'mashumi 'mane manje ide itelwa kuna Griquas. Ngamzukwana ke izwa selibuyula ezandhleni ze Rulumeni wase Koloni, lemali kwabonakala ukuba irolwe yi Koloni Namhla ke ngenxa yokuba iya ikula ngobuzima ngokwanda kwabantu abangama Griquas, u Rulumeni wase Koloni usewabute onke amadoda akwa Adam Kok ukuba kuvunyelwane, iti lemali isale seyenziwa isigaxa esitile yenze into etile ya sizwe—kwakiwe izikole, ezwenizwe nenkasa enkulu yokunetisela umhlaba wonke. Loku kohlanganisa nemali enga £200—eyayamkeliswa u Adam Koko uqobo lwake esahamba.

Loku konke ums kwenzekile, kusobala ukuti lingapinde livuke lama Griquas izwe.

EZABABHALELI.

AMA PEPA NGESI ZULU.

Ku Mhleli we "Pepa lo "Hlanga."

Mngane:—Ngicela indawo e Pepeni lako. Ngikulume naba Hleli bama Pepa naba fundi bawo, naba ngawatabatiyo kodwa bewajanzela. Nezidelali, beti bayezwa kanti bafile.

Uma ngingaposisi lapa e Natal i Pepa lokuqala 1st. Inkanyezi yokusa. 2nd. i Kwezi. 3rd. u Bhaqa. 4th. Inkayiso. 5th. Umsizi &c. Amagama awo aya, kuluma, ayengenakudhlula emkawulweni wawo. Inkanyezi, i Kwezi, into inye, u Bhaqa, i Nkanyiso, into inye. Umsizi, umuntu uba nomxawulo wokusiza sgcine. Onke lana kawaseko nema afile noma apilile, kufancele awusebenze awuqede umsebenzi wawo. Umuntu ongumhambi uti ngovuka uku puma kwe Nkanyezi or i Kwezi. Aveuke ahambe kusale kulalwe kupitywe ngoba kusahlwile. U Bhaqa i Nkanyiso. Umsebenzi ukuti laneka kanyisa njalo ngoba ku mnyama.

Namhla ku i Langa, no Hlange, i Natal isifika ekugeineni; sengingezwa ngomuntu esengityela ukuti, kenje yini esgalapaya kwe Langa no Hlanga.

I Langa lase Natal selipumile noma kusasa, emini, ntambama selipumile Noma kukona umafu, ne mvula, selipumile bonke bapandhle emisebenzini yabo nomhambi kabuzi kumuntu indhlela lipumile. Onkeleyo uyagula ubhekwe ituna sekunaya izigejana zonke ngitoho nase hlatini sekunaya, lifudumeza ishlabati kumile konke kupile umuntu neziwane.

Namhla kukona i Pepa lo Hlanga (le Sizwe). Isizwe akukulunywa ngomzana ka bani, ngesi fundana sako bani. Isizwe u Hlange ngingatate zonke senga kuponda ukwenza kwe Sizwe (u Hlanga).

U Zulu wabe eyisi Zwana nje, kodwa wasqoba zonke i Zizwe wazitelisa namhlanje kusetyenziwa leligama Zulu. Zulu, uyasweka ehatyezwa efiseka, ngani na? Ngokuhlangana zgesihindi ngokuya pambili ngokutanda izwe lakubo ngokulifela. Izizwe bazahlula ngamkonto munye qa ngemibili; ube bulawa onezeaba ngasemva noma esi ndile empini. Remenjani ngempi yabo nama Ngisbl bafa beya pambili ngeswe lakubo, nge Nkosi yakubo, ngobuzwe, kwadela ishliziyo, bayaziwa bayatuseka ezizweni zonke.

Ama Ngisi anjani ! Isizwe (u Hlanga) ngicitya'kuti sebe ziuqobe zonke Ishlanga. Akupindele emva lapa badabuka kona babenjani ! bayini ! bengakanani ! namhla banjani ! bayi Sizwe (u Hlanga) noma behlukene ngezi Nkolo bamunye; ekufunana ungapansi kowakubo angeke abuze angaqinisa kuwe abuze sebekulungisile wena. "Belitini kuwe &c." Bahlangene, banesibindi, baqonda pambili kabahlehli, kabana oxeba ngasemva lasyafelana, bayakupulana, kabafelani mona bayi Sizwe (u Hlanga).

I Natal uZulu namhla-ke, ufike ekugeineni nizwile-ke imisebenzi ye Langa! nizakulicima lipumile, nizwile imisebenzi ye Sizwe (u Hlanga) nizakulubulala na ! Impela nawo ayokufa njengamanye lityone lipuma i Langa, kuhlwe; sife i Sizwe (u Hlanga) sesikona. Ngite bahlukene ngeNkolo bahlangene ngako konke kabatsho ukuti nanti elakiti asilakiti leli.

Kuba Hleli. Hlanganani nibemunye, nizwane, nazane, nizwelane ubuhlungu nobumnandi' Isihlabelelo senu siti "wenhlangano ungamandhla," siboniseni siza kobona ama Pepa enu, etu, wenzeni abe ngewele angabi yinkundhla yetu yenhlamba, ukuhlebana, nemfenyisano. Sihleleni kasihlelekile.

Kubafundi. Wasikeleni onke asekona ningabandhluluzi, nawe uyakwazisa ukubandhluluzwa. "Yenza nje ngoba utanda kwenziwe kuwe". Isizwe (u Hlanga) maluhlangane i Langa lipezulu; sine saga" esiti madoda madoda itshi ! madoda madoda itshi' pezulu noma yini isinda ka ngakanani!" AbaHleli sebe nemicindezelo kupelile ukwetekela sekelani Zulu, hlangana Zulu sibatiye.

Uma efa kakusayikutshiwo ukuti kufe i Pepa liks sibanibani, betsho abaHleli, qa, ngokufa kwawo kuyakudeleka wena noma utanda noma ungatandi.

Nize ningitetelele lapa ngeqise kona

Umuntu uyeka e-atanda. Mangiyeke

Yimi Inceku yenu,

M. N. Lutuli.

Greutville
August 1st 1903

ABATSHAYA AMAPOYISA.

Pietermaritzburg,
1 Railway street,
July 29th 1903.

Enkantolo yase Town Hall ngomhla ka 29th ku July kulonyaka:

Leli esla latetwa izinsuku ezintatu lipete Induna yase maLitshweni uGeorge Radebe nabantu bake bama Litsho. Kutonakala ukuti Induna yaya esiteshini sama poyisa asesiteshini sesitimela ngokuyobuza, indaba yomuntu owacbotshiwe, po ebotshelwe ize nje ngoba waeyotata umlungu nempahla; lowo mlungu ashade aliwa amanye ama Litsho yena wayeti uyayitata. Poke bambamba-ke, ate mase banjiwe bamyaleta, po kwatyelwa Induna yake ukuti ubanjiwe, yayake iyobaza ukuti ubanjweleni, ngokubuza kodwa ipoyisa lomuntu layidumela, po yadhlutula nayo ayaze yayuma seliti liyayibopa nayo, manje kwadabuka i Ntolobantyi ye nduna layo, labeta impempe yahamba yaya e jalidini, emva kwaloko yapuma esiyofuna atelungu, amapoyisa amhlope aya, wafumana ite mase ilaiya yabona seki. qamka ipoyisa lomuntu nelo mlungu YAEILA lai Induna yahamba nje yaza yangena ngapakati e jalidini. Ngokufika kwake e jalidini amapoyisa aqamka ngijima ezolamba yona, atubs afike a teleka pezu kwayo, kwati kusenjalo la puma abantu abadosa ama Litsho bawatyaya amapoyisa bawenza umhlola, elinye lona lapuma lingasaboni nasango lapolinga kona setelikombisa ngendaku Yabe ukuti impi lapo loku kwaku umgqibelo, kwagewala 'mlungu kwagewala 'kula kwagewala 'muntu yala induna ukupuma esangweni, hai yaze yazi tabukupuma esangweni, hai yaze yazi tabembela bonke, bayiqula bayivalela yapuma ngompondo abahlanu £5.

Ngokuza komsembuluko yangena ku Mneli u Mr Tribe ka Pitcher Tribe lahlehla lema kwatiwa ngolwaesihlanu, iwafika latsha kwangena abelungu aba. lwesitatu olulandelayo-lolo lwesihlanu, wo hai umtano mlungu lawa lahla amapoyisa yabuya imali kwaqama okade kufulelwe lapa ngasesitetshini. Amapoyisa manje kusate nqamu akabotshwa owakwetu umuntu.

Yimina,
George. L. Radebe.
Induna kwa Mr. L. Godwin.

AMANGA ANGAYELELE.

Bantu bakiti,

Ake nginixozele indaba yamanga angayelele nokujelela esegizwa umuntu wonke wakiti ezikalela etutumela ngoba ezwa isikukula sempi enzima ezayo, ezekungqunula umuntu wonke omhlope, imxotshele kwelakubo elingapetheya kwezilwandhle.

Inkulumo enje, kutiwa, isuke kumlungu otile owake kwelakwa Zulu. Ingabi mlungu lowu ndini, ulahlekelwe yini ngaku 'muntu omnyama, kungiyile nje; ingabi mlungu ndini una-'nzondo'ni ngaku'mNtwana u Dinuzulu, uqulusile uy'isita sesiminya ngakuye; ukuba uhle upehle umlilo ungeko uze uvute, okwoba unxanele ukuqela inhlala-kahle yomuntu omnyama nje qwaba.

Oku amaqiniso, kambe yiloko. Aiko impi ezuhlaselwa ngu Dinuzulu noma ngulani nje omnyama—ahlasela abelungu; leso 'situta esikuluma loko ngiti, siyahlanya nje, sinedemoni, inxa engampompiswa ukufa. Kako umuntu omnyama onxanele ukulwa nomlungu. Ehe! zikona kodwa izipukupuku ebantwini, ezifana nalaba okutiwa bazinge beyakubulala abelungu ngokubazuma, njengaolaita laba abaziwa ukuti ba izigcwelegcwele ezinjengeza'endulo—abantu kambe abesuke bebulala omunye becabanga ukuti bazutola imali etile enzimbeni wake, lenziwa ukungasebenzi, sebe izimpisi ezipangayo, ngenxa yobuvila bungaxutshwe na'luto.

Yebo, bakiti, ake ngivume. Sebebaningi nempela abantu asebengenwe yilowo 'moya wobupukupuku, asebe hlomele okwokuti bazakulwa nabelungu Abanye bajabulile, kodwa abanye sekubayile ukuba bazakwenza njani. Abanye bati bazakuxutshwa nabelungu inxa sekufika leyo 'mpi enkulu yabanyama, ezakuxotsha abelungu iyobatela elwandhla; bayazikalela ukuba konje bona botshona-pi, loku kabanalo ikuba petheya kwezilwandhle kupela abelungu bodwa.

Oku amaqiniso, kambe, yiloko, okwokuti, anakosi lawa omKandhlu awona epete imiteto yezindaba zokubusa izwe, azauhamba avakatshele enzansi, asuke lapa ehlele e Tekwini, adhlulele pambili ngakwo Somkele lapa sekugcina kona isitimela, ayekudhla ukizimusi wawo lapo, anduba abayele emkandhlwini wokuhlala izindaba zawo futi. Ukuba kambe kukona impi kwa Zulu njalo, ah'ezanuka amakosi angaka, izintotoviane, abambele ngalapo kwazupamuka impi ngakona, abe 'sinhlolo kanbe, uti lwokuzw amazi? Akukanyi ngani loko kumuntu onamehlo ukuti kunge nzeke loko okunjalo! Okuniye futi amabuto onke azauvakatshela ngalapa emNambiti ayathlasela kona, akuzwe; kutiwa kwolakona nokudutshaliwa kwamabimbai okuningi, nabantu bayakunqata'helwa ukudhlula eduze kulezi'nsuku. Konje nga yileyo yini-ke impi kulesi sipukupuku esikaluma okungagewele! Asazi.

Nike nerwa kambe ukuti ngalaja Ekqolu kwabulawa mulungu, kwavulwa namavinkili. Kutiwa-ke kute uba kwenzeke loko, bahlome omongai lapa zikta biko into ekwa Rulumeni yala. Ithlosi liya thlosela umtwana omdi, ne elite o Rev. Kilbo... utyo ngoba ewerha ... nga kwake ... amagume ngaze ngati ukatele ... kupuna ... balantu 'bonke e Natal ... magqabi bricks ... izintombi.

Ezinkantolo ke ... ukupatwa abantu ... tate da ngale ... eyomtoxa ngani ... vutwange, ... Onkabi lafana ... lona; kepa ... fundiswanga ... ku. Ke futi ... aba kanyisiwe ... ba Zabantsundu ... lu ukuba a Rulumeni ... ukuba bonke ... ngomteto nje ngoba ... ukubeletwa kwake ... ngaloba lanye ... Inkulu lendaba ... qwngwayo manje ... nzaloku bati! ... Great lapo ... benzi yonyana ... Ini ...

Zase ...

Tongat, Port ...
18 July ...

UHLUNO ...

Kukona ... bakwela ... izinduna ... ndhlovu ... abamnyama ... ma lina ... nje, ingabe ... kwabamnyama, ... li yabo. ... lungiselwa ... lwa abelungu, ... bangapatwa ...

[Siyakwesula ... yi lendoda, ... ntu mabejatwe ... kuhle kubekua ... efanele, nje ngoba ... emhlangaweni ... H.']

Umzuzi ...

Ku Mhleli we ...

Mngane — ... lako ehle ... Ngikufuela ... wako. Ngaw ... mihla ... umzuzuki ... kwamapepe ... kubonakala ... Afrika. ... omadh ... nga" ... izingewa ... Futi ... bili ... Natal ...

Indaba ...
Y. ...

IZINDATI ...

Kutiwa ... ulahlangana ... ngowaka ...

Kutiwa ...

Titoko ...

(b) Ukuba ...

(c) Ukuba ...

(d) Ukuba ...

(e) Ukuba ...